

Utensilia sacra II, 227 sqq. — Eorum abusus I, 382. 383; neglectus II, 234; benedictio 236; execratio 235.

Uxor. Quoad bona fortunae. Bona paraphernalia ejusque jura in illa I, 892 sqq.; dotalia eorumque securitas *ibid.*; — quodnam jus habeat in bona communia 893; — quid ex bonis mariti facere possit quoad elemosynas et sustentationem parentum et propriam etc. 895. 896; — quoad contractus quando dependeat a marito 1056. — Furtum uxoris ex rebus domesticis 934. — U. quoad matrimonii usum cf. **Conjugale debitum.** — Uxor, ut maritum revereri et in aliis rebus domestici regiminis sequi debet, ita ordinarie etiam quoad domicilium et habitationem II, 859. — Si permittat marito susceptionem ordinis sacri vel religiosae vitae, quid facere debeat 618. — Quoad vota mariti eorumque irritationem indirectam I, 458. 463: etiam cf. **Maritus.**

V.

Vagi. Quomodo differant a peregrinis I, 141; — quibus legibus in genere subjaceant *ibid.*; — ubi baptizandi II, 66; — absolutionem sacramentalem accipiunt vi jurisdictionis ejus loci, in quo existunt 385; — quoad banna ante matrimonium publicanda 674; — matrimonium ubi et quomodo valide contrahant 776.

Valetudo infirma. A jejunio excusat I, 1216. — Si dispensatio accessit, haec solum quando plene restituta sit valetudo, cessat 173.

Vana gloria. Ex ea opera alioqui bona peragere I, 34.

Vasa sacra v. Tactus, Lotio.

Vastare terram hostilem I, 14. 857.

Venari. Venatio. V. contra leges civiles quando esse peccatum ex se non censeatur, sed per accidens evadere possit I, 911; — ven. in fundo alieno gradus peccaminositatis non ex ipso valore praedae captae desumitur, nisi fundus sit omnino clausus neque amplius *ibid.* — Quod venatione capitur, plerumque fit venatoris 910 et 911. — Clamorosa venatio clericis interdicta II, 615.

Vendere. Venditio. Juridicus diversarum legum conceptus I, 1109. 1110. — Periculum rei cui incumbat 1111. — V. rei alienae quid efficiat 1113. — Vitia et defectus, quando a venditore debeant manifestari 1112. Cf. **Pretium.** — V. sub hasta: quae injustitiae facile committi possint 1121. — Liceatne emptoribus convenire inter se, ne plus offerant 1122.

— An domino liceat aliquas res a licitatione retrahere 1122. — Fictos licitatores submittere quale peccatum 1122.

Vendere res, quarum abusus praevideatur I, 659. 673. 676; vel quarum abusus ab emptore indicatur *ibid.*

Veniale peccatum. Peccatum sitne veniale ex sola Dei voluntate I, 229. — Possitne sub gravi prohiberi *ibid.*; quoad absolutionem sacramentalem reservari II, 405. — Internum discrimen inter peccatum mortale et veniale I, 230. — V. quot modis evadere possit mortale 231. — non impedit omnem fructum S. Communionis II, 149; — quoad ejus remissionem: quomodo remittatur 279; — unum sine altero remitti potest 290. — Quid cavere debeat in ejus accusatione et detestatione 291. 294; — quale propositum sit concipiendum 293.

— restitutionis causa: culpa propter imperfectam deliberationem venialis non obligat ad restitutionem nisi post judicis sententiam I, 996; — *de liberata* inducit obligationem reparandi damni 967. — Quid, si adfuerit error in rei valore 968.

Veracitas. Ejus notio I, 770. — Quae sit ejus obligatio *ibid.*

Verberare alterum I, 1190; — liceatne post acceptam injuriam 835.

Vestis. Vestem gestare distinctivam infidelium et fidelium an liceat I, 294. — Vestes ad usum haereticum vel superstitiosum destinatas an liceat conficere 657. — Conficere vestes inhonestas? 672. — clericalis quoad formam et colorem II, 609. — Unde repetatur peccati gravitas, si V. clericalis deponitur 610.

Vexationem injustam in re spirituali redimere, non est simonia; sed simonia est, vexationem illam exercere nisi pretium temporale offeratur I, 391. 395.

Via crucis. Innumeras habet indulgentias annexas II, 558. 559. — Modus eam peragendi ad valorem praescriptus *ibid.*; quid ad erectionem validam requiratur *ibid.*

Viatricum deferre aegrotis, regularibus extra casum necessitatis prohibetur nisi ex licentia parochi vel Episcopi II, 136; excommunicatio 962; — licet sumi a non jejunio, quando? 161; — sub gravi sumi debet. Cf. **Communio.**

Vicarius capitularis. Sede vacante in eum transit tota jurisdictio ordinaria II, 648. — Eligi nequit is, qui ad sedem illam episcopalem ut futurus Episcopus praesentatus fuerit 941. 990. 995.

Vinum quale sit SS. Eucharistiae materia II, 119.

Violentia quomodo obstet voluntario I, 26. — Violentas manus clerico injicere II, 944 sqq. — Violentum stuprum quid sit I, 880; violenta defensio 832 sqq.

Virginitas. Votum virginitatis ut distinctum a perfecta castitate II, 719; — ad quid obliget, si nihilominus matrimonium initum sit 720.

Virtualis intentio I, 4; II, 22. 25. 49.

Virtus. Definitio I, 268. Distinguitur acquisita et infusa, theologica et moralis *ibid.*; — naturalis et supernaturalis distinguitur: origine 683, objecto formali 684, officio 685; — moralis naturalis juvat supernaturalem *indirecte* 685. — Quot virtutes supernat. infundantur et quando 687. — V. theologicae quo sensu ad homines ut objectum suum extendi possint 568.

Virtutis exercitium promisso vel oblato temporali pretio promovere saepe licet; aliquando simonia est I, 398.

Virtutes sintne objectum secreti sacramentalis II, 461.

Vis v. Violentia.

Visitatio dioecesis, quoties fieri debeat ab Episcopis II, 642.

— liminum Apostolorum, quoties iisdem incumbat *ibid.*

Vitam servare homo tenetur mediis ordinariis, per se non tenetur mediis extraordinariis I, 572; — abbreviare sive immodicis poenitentis, sive intemperantia, quod sit peccatum 573.

Vitandi. Qui sint II, 881. 884; — si se ingerunt in officia divina, expellendi sunt, alioquin officia div. dimittenda 891; — si se ingerant in Missam *ibid.* — Alia prohibitio 965. 995. — Privantur sepultura ecclesiastica; nisi resipuerint, exhumandi 893; — jurisdictione ecclesiastica privati existunt 894; — nondum privati, sed privandi sunt beneficiis eccles. 895. — Quae communicatio civilis graviter prohibita 897. 964.

Vocatio ad statum clericalem: quid observandum II, 602.

— ad statum religiosum in quo consistat I, 506; — multiplex, remota et proxima 509. — Qualis certitudo vocationis requiratur 511; major requiritur pro admittente quam pro candidato 512. — Vocationis obstacula: necessitas cognatorum, aes alienum, negotia intricata 513. 514. 515. — An vocationis neglectus sit peccatum, et qua ratione 510. — An vocatio jam suscepta deserere possit aut debeat propter necessitatem cognatorum 515.

Voluntas. Voluntarium. Voluntas ut facultas necessario fertur in bonum generatim sumptum I, 6; — singula bona

libere appetit 5. 6; — nihil appetit nisi sub ratione boni *ibid.*; — ut actus dicitur actus primus seu complacentia in objectum 8. — diversi voluntatis actus 8 sqq.

Voluntas. Voluntarium debet aliquo modo a voluntate procedere, distinguitur a volito 3. Distinctio multiplex voluntarii 4. — Voluntaria nequit esse actio interna propria nisi *actualiter* aut *virtualiter*, aliena actio, atque effectus tum alienae tum propriae actionis etiam *habitualiter* et aliquo sensu *interpretative* 4. — V. *indirectum* vel in causa tantum, ut non imputetur, quas requirat condiciones 12; — eo graviorem rationem requirit, quo peior, propinquior, certior est effectus malus 12; — an requirat effectum bonum praeponderantem 13. — Culpa contrahi potest, etsi malus effectus non sequatur 15. — V. negativum ut imputetur, quae requirantur 11. 12.

Vomitus. Si aegrotus vomitu laborat, quid faciendum quoad S. Communionem II, 146. — Quae cautiones, si post sumptam S. Eucharistiam accidat 111.

Votum. Generalia. Notio — quomodo Deus acceptet I, 428; — quomodo practice distinguatur a proposito 429. — Votum Sanctis factum 433. — Aetas et discretio requisita 430. — Error substantialis facit votum nullum 431. — Quis censetur error substantialis *ibid.*; in votis institutorum religiosorum et sacrorum ordinum? *ibid.* — Metus qualis reddat votum nullum 432. — Fictio voti quale peccatum 429. — Voti objectum: quid sit „de bono meliori“ 435. — Res indifferens quando voti obligationis capax 436. — Rem malam vel fine pravo affectam vovere velle grave peccatum est *ibid.*, neque obligat 437. — Si finis malus non rem, sed solum vovendi actum afficit, obligatio exsistere potest *ibid.* — Res aliunde obligatoria potest voveri 438; — quo sensu factum alienum, e. g. sacerdotium filii 441. 456. — Voti obligatio. Ejus species gravior est quam juramenti obligatio 415. — Sitne ejus laesio sacrilegium stricte dictum 455. — Obligatio saepe, sed non semper, gravior est, quam quae ex rei ipsius natura inesse possit 444; — obligatio imperfecta, sub peccato levi tantum, assumi potest per ipsum voventem 445; id nequit fieri in votis, quibus status vitae assumitur *ibid.* — Quomodo intentio voventis et obligatio sit interpretanda 447. — Num coalescat obligatio et laesio gravis ex pluribus votis levibus 448. 449. — Impletio sine voti re-

cordatione possitne fieri 450; impletio per alterum *ibid.* — Quae impletionis dilatio grave peccatum sit 451. — Votum communitatis quo modo possit posteros obligare 441. 456. Votorum solutio per dispensationem et commutationem: Notio 470; — exercetur per R. Pontificem, Episcopos eorumque delegatos 472. — Possitne aliquis sibi ipse dispensationem concedere *ibid.* — Dispensandi facultas modo latior, modo strictior est quam facultas irritandi 473. — Causae dispensandi 475. — Commutatio facilius fieri potest 476. — Commutatio propria auctoritate possitne fieri in opus aequale *ibid.* — Quid commutatio valeat, si opus substitutum evadat impossibile *ibid.* — Possitne dari dispensatio ei, qui vovit non petere dispensationem 440. — Solutio voti per irritationem. Alia est directa, alia indirecta 458; — directa immediate exercet potestatem in voluntatem voventis *ibid.*; — haec potestas non est perfecta sine auctoritate Ecclesiae 462; — exercetur re ipsa in impuberes, religiosos (non novitios), uxorem (?) 458. 460; valida est sine causa 458; — indirecta una fit per potestatem jurisdictionis, altera per potestatem dominativam in *rem*, quae promissa est 458; — posterior valida sine causa, prior invalida, si fit sine causa 465.

Votum. Specialia. V. conditionatum 434. 477. — Ejus conditioni implendae malitiose impedimentum ponere quale

peccatum 452. — V. *disjunctivum*, ad quid obliget, electione facta 443. 453. — V. *poenale*: quid requiratur, ut obliget poena 443; quando ejus obligatio cesset 453. — V. *non peccandi* quando nam obliget, quando non 439; — etiamsi obliget, ejus emissio potuit ex temeritate peccatum esse *ibid.* — V. *reservata* quae sint 477; — debent esse perfecta ratione tum sui objecti, tum affectus *ibid.* — Quibus delegata facultas in his votis dispensandi detur 478; — quomodo haec facultas intelligatur 477; quam severe procedere consueverit Ecclesia in ejusmodi dispensatione, praecipue in voto castitatis 480. — An votum castitatis, in quo dispensatum sit, reviviscat 173. — Votum ingrediendi religionem ad quid obliget 454. — Vota quae sint impedimenta matrimonii impedientia II, 719; quomodo peccet, qui nihilominus matrimonium ineat *ibid.* sqq. Imp. dirimens est V. solemne castitatis 749, et V. simplex in ordine Soc. Jesu 750. — Etiam in solemnibus R. Pontifex ex gravissima causa potest dispensare 750; I, 473. Cf. **Solemnitas votorum**. Confessarius cautus sit in permittendis votis I, 480.

Z.

Zelus. Animarum zelus praeclare exercetur in munere confessarii II, 432; — juvat ad evitandos defectus in confessionibus excipiendis 434; — hauriendus ab exemplo Christi Domini 432 et 433.

Explicit theologia moralis.

A. M. D. G.

Addenda.

Nota ad vol. I. n. 1156 et vol. II. n. 701.

Quum nostra aetate non raro accidere possint civilia divortia et matrimonia adulterina, quorum filii civiliter habeantur pro legitimis: praetermitti nequit questio de horum iuribus vel successione in bona paterna, utrum videlicet possint cum filiis vere legitimis vel contra eos favore uti, quo lege civili instruuntur, si modo contra illos fraus non adhibeatur neque illi a jure in bona paterna excludantur.

1. Si pater filios istos ex adulterino matrimonio ortos in testamento fecit haeredes, censeo, eos posse partem assignatam sibi accipere. Nam, utut peccaverit pater fortasse contra pietatem, contra strictam justitiam non peccavit filiis vere legitimis eam partem subtrahens, utpote qui ex sese atque ex lege naturali jus strictum in paterna bona eorumque determinatam partem non habeant, in portione vero lege positiva sibi adscripta, ut sumo, laesi non sint. Quod si ita est, filios istos adulterinos, si patrem ad testamentum non induxerint, ne contra pietatem quidem peccati reos habeo, quod a patre jam est completum. Cf. similem quaest. I. n. 902, S. Alph. l. 3. n. 492 q. VIII.

2. Idem dicendum puto, si pater sine testamento ullo seu voluntatis declaratione moritur. Quum enim sciverit, legalem bonorum suorum successionem etiam ad istos adulterinos filios pervenire, neque hanc legalem dispositionem contraria dispositione impediverit: ipsa lex pro *supplemento et interpretatione voluntatis defuncti* est.

3. Gravior est questio, num liceat filiis istis adulterinis testamentum patrum sive ob defectum solemnitatum tamquam invalidum, sive ob legalem portionem sibi non relictam tamquam corrigendum impugnare. R. 1. Si defectus talis est, qui reddat voluntatem ultimam dubiam, impugnatio locum habere potest. — R. 2. Si voluntas patris certo est cognita, ejusmodi impugnatio non in solo casu matrimonii adulterini, sed etiam in aliis casibus saepe esse potest omnino peccaminosa *contra pietatem* defuncto debitam; magis etiam hic. — R. 3. Imo si quaeritur, sitne in nostro casu illa impugnatio *contra justitiam strictam*, ita ut post factum restitutio non tantum suadenda sit, sed plane debita: ita sentire et pro posse secundum hanc sententiam agere sane licet iis, quorum interest, filiis scilicet vere legitimis, atque propendeo in eam sententiam, quod haec restitutio filiis adulterini matrimonii, si testamentum everterint, per se imponi debeat, sola *bona fide* eos subjective excusante; eo quod contra bonum commune et proin invalide actum videatur, si in favorem adulterii et adulterinae proles lex ultimam voluntatem defuncti corrigere velit. Verum in istorum favorem nihilominus quaedam rationes videntur afferri posse, quae sintne satis probabiles, ut *re ipsa* excusentur, neque affirmare neque negare audeo, ex quibus tamen rationes a) et b) non in se solis, sed cum c) conjunctae quidquam valere possunt: a) Quod filii adulterini bona paterna adire non possint, theologi veteres ex sola lege positiva repetunt eamque incapacitatem, ut odiosam, quam strictissime interpretantur (cfr. Lugo, *de just. et jure*, d. 24. n. 92 sqq.); ergo quum lex positiva in nostro casu eos capaces habeat, non videtur esse, cur non possint, *spectata stricta justitia*, eodem modo jus prosequi, quo ceteri. — b) Quamquam potestas publica filios adulterinos bonorum paternorum accipiendorum incapaces facere *juste*

potest in poenam parentum, id tamen facere *non tenetur*; quodsi incapaces non sunt, difficile est assignare limites ultra quos sine injustitia jus eis in paterna bona addici nequeat. — c) Etsi generatim iniquum sit, potestatem civilem matrimonia coram Deo adulterina pro validis habere atque protegere: nondum efficitur, peccari vel, si peccetur, peccari contra justitiam commutativam, si effectus civiles attribuantur certis matrimoniis civiliter agnitis, *lege civili plane abstrahente vel non attendente, utrum matrimonia valeant coram Deo necne*. Et si quando ex hac lege conjuges impediuntur, quominus possint postea de bonis suis liberius et coram conscientia melius disponere, exclusis filiis adulterinis; hoc impedimentum iis quasi poena est peccati temerarie contra legem divinam commissi. Atque haec majorem vim habent in iis regionibus, ubi cives inter multos et diversos cultus religiosos dividuntur.

Vol. II. pag. 169. lin. 29 *lege*: . Postea loco: , postea

Vol. II. pag. 178. lin. 9 numeri 239 *lege*: I vel II cl. atque solemnitas loco: aut

Vol. II. pag. 513. lin. 3 *adde*: de qua limitatione nunc confer notam ad n. 798^b.

Vol. II. pag. 518 *adde ad finem notae* n. 725:

Quando vero agitur de assistentia, qua *approbetur vel foveatur* conjunctio, quae *non possit* esse *non mala* ex sese atque intrinsecus, e. g. adulterina conjunctio hominis bigami, qui jam priore matrimonio coram Ecclesia celebrato legitime conjunctus sit, accipe responsum S. Poenitentiariae ad Ep. Ital. a Buccerone, *Enchirid. mor.* pag. 52 communicatum, quo negatur, posse judicem, etsi munere suo cedere debeat, tali actui assistere: „Ho riferito all' Eminentissimo Penitenziere Maggiore il caso del sindaco di codesta diocesi, che in forza del suo officio dovrebbe assistere al matrimonio civile di un tale che è già legato in faccia della Chiesa, e per comando del lodato Emo devo significarle, che non può il nominato sindaco in verun modo prestarsi ad un atto così contrario alla santità del matrimonio. Quindi qualunque sieno le circostanze del caso, deve assolutamente astenersi da tale assistenza, ancorchè poi se seguisse che dovesse dimettersi. Dalla S. Penitenzieria li 28. Nov. 1883. Luigi Martini, Sostit. della S. P.“

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON

